

Henki & elämä

Jyväskylän seurakunnan lehti **17** 25.10.2012

Minna
mietti
kuolemaa

Kannen kuva:

Valokuvataiteilija Minna Havukainen on Maassa Taivaassa -tapahtuman äiti. Tapahtumasarja käsittelee kuolemaa.

Kuva: Sami Saarenpää

Webbikamera näyttää kuvaa Jerusalemin Öljymäeltä

Oikein harrastuneet Jeesuksen paluun odottajat voivat seurata tilanteen kehittymistä reaaliaikaisesti Öljymäellä. Sinnehan Jeesuksen pitäisi palata. Kaksi USA:n suurinta kristillistä televisiotuotantoyhtiötä on hankkinut

studiot, joilta avautuu webbikameralle näkymä Jerusalemin vanhan kaupungin takana kohoavalle kukkulalle. Tarkoituksena on hankkia samalla tukijoita tv-työlle. Day star Television Networkin nettisivuilta live-lähetystä voi seurata vuoro-

kauden ympäri. Viereisen rakennuksen äskettäin ostanut Trinity Broadcasting Network seuraa pian perässä. Daystarin toiminnan aloitus Israelissa vuonna 2006 herätti vastustusta, ja kanava hyllytettiin joksikin aikaa. Sana-lehti

Kolumni

Elämä on pyhää

Phyys on kirjoitettu sisään elämään. Sen huomaa viimeistään silloin, kun on läsnä toisen ihmisen elämän päättyessä. Hetki on pyhä. Kuolleen ympärillä olevat vaikenivat. Jopa aika tuntuu kunnioittavan tuota hetkeä pysähtymällä. Ainutkertainen elämä on nyt ohi.

Koska elämä on pyhää, sitä on suojeltava kaikin tavoin. Elämä on myös haurasta ja haavoittuvaa. Senkin vuoksi elämää on varjeltava. Jos Mooses ei olisi saanut Jumalalta lain tauluja, ihmiset olisivat joka tapauksessa keksineet viiden kaskyn. Toiselta ihmiseltä ei ole lupa riistää hänen henkeään. Päinvastoin. On toimittava hänen hyvinvointinsa puolesta. On luovuttava kustosta ja annettava anteeksi. "Jos vahingoitamme ihmistä ja elämää, asetumme Jumalaa ja hänen luomistyötään vastaan", sanoo katekismus.

Viidennellä käskyllä on erityisasema lain toisen taulun käskyjen joukossa. Perheessämme käytiin keskustelua koulusurmien jälkeen. Kuopus kyselee, eikö surmaaja oikeasti ymmärtänyt, mitä teki väkivaltaan turvautuessaan.

Jos varastaa toiselta ja jää kiinni, joutuu palauttamaan toiselle kuuluvan. Tilanne korjaantuu ainakin osaksi. Jos puhuu pahaa toisesta, voi pyytää sanomisiaan anteeksi. Julkisestikin voi oikoa panettelevia puheitaan ja puhdistaa toisen maineen. Luottamus voi vähitellen palautua.

Mutta kun rikkoo elämän pyhyttä vastaan, paluuta entiseen ei enää ole. Viides käsky on sen vuoksi erityinen. Sen rikkomusta ihminen ei voi korjata.

Monen mielestä pitäisi olla mahdollista turvautua eutanasiaan. Sille annetaan kaunis nimi, "hyvä kuolema". Asia ei kuitenkaan muutu miksiäkään: joku riistää jonkun hengen.

En kannata elämän keinotekoisia pitkittämistä. Sekin on ristiriidassa ihmisen pyhyden ja ihmisarvon kanssa. Ja monet meistä pelkäävät kipua. Toisen kuoleman avustaminen merkitsee kuitenkin rajan ylittämistä. Jos emme ole itse säättäneet elämämme alkua, miksi meillä pitäisi olla lupa määrittää sen loppumisen hetki. Mikäli kuoleman portti avataan yhteiskunnassa, sitä on mahdollista enää sulkea.

Jotakin voimme tehdä elämän ja kuolevan hyväksi. Kärsimystä voidaan lievittää. Niin kauan kuin kivunhoidon kehittäminen on kesken, puhe hyvästä kuolemasta on ennenaikaista. Onko ihan oikeasti tarpeellista tehdä lääkäreistä kuoleman enkeleitä? Lääkäriin vala velvoittakoon edelleen: suojelemaan elämää, parantamaan ja autamaan.

Elämä on pyhää. Sen ja rajallisen ihmisen puolesta.

Simo Peura,
Lapuan hiippakunnan piispa

Millainen musiikki sopii hautajaisiin, Jukka Hassinen?

Hautajaisten järjestäminen tulee usein yllättäen. Ennakolta voi jo varautua siihen, millainen musiikki sopii tilaisuuden luonteeseen. Kanttori Jukka Hassinen jaksoi soittaa neljä vuotta peräkkäin töissään pelkkää hautajaismusiikkia. Nyt hän on ideoinut Jyväskylään hautajaismusiikin illan.

JANNE KÖNÖNEN

Aivan ensimmäiseksi kanttori **Jukka Hassiselta** on kysyttävä, miten hän jaksoi. Siis jaksoi soittaa neljä vuotta Hietaniemen hautausmaan kanttorina Helsingissä musiikkia vain ja ainoastaan vainajien siunaustilaisuuksissa.

- Töihini kuului tosiaan ainoastaan siunauksia, keskimäärin noin 700 -800 vuodessa. Aluksi olin työstäni hyvin onnellinen. Tuntui siltä, että sain kosketuksen omiin tunteisiini ja käsitelin kenties samalla omia elämäni suruja. Työ tuntui myös merkitykselliseltä, Hassinen pohtii.

Omaisivat usein yhteydessä kanttoriin. Puhuttiin menetyksen aiheuttamasta surusta ja valittiin musiikkia, joka lohduttaisi ja ilmentäisi kaipausta.

Mutta vähitellen hautajaismusiikkipainotteinen ilmapiiri alkoi tuntua raskaalta.

- Aikanaan siihen jossakin määrin totui, mutta silti päivän päättyessä oli hiukan raskasmielinen olo. Tein tuohon aikaan kirkkomusiikin jatko-opintoja, mikä antoi muuta ajattelamista Jukka Hassinen muistelee.

Hietaniemeen on tunnetusti haudattu monta suomalaista kuuluisuutta. Silloin tällöin Hassinen soitti viimeiselle matkalleen myös suomalaisten yrityssukujen jäseniä, kansanedustajia ja valtiomiehiä, televisiosta tuttuja julkisuuden henkilö-

tä, kuuluisia taiteilijoita ja valtion virkamiehiä.

Musiikki korostaa tunteita

Jukka Hassinen on ideoinut kokemuksensa perusteella Jyväskylään viikimusiikkikonserttien tapaisen hautajaisten musiikkia esittelevän illan. Ilta kuuluu Maassa taivaassa -tapahtumakokonaisuuteen, joka luo näkökulmia kuolemaan.

- Hautajaisissa musiikki koetaan hyvin tunnepitoisesti. Ilmennämme musiikin avulla surua ja kaipaustamme, kenties myös vainajan ja omaisten elämäntapaaloita. Surumusiikki voi myös avata oven kiitokseen ja iloon, joka kumpuaa kristityn toivosta ja ylösnousemuskokosta.

Hassinen suosittelee musiikiksi esimerkiksi kirkon klassikoita, virsiä. Niihin voi tutustua netissä osoitteessa evl.fi/virsikirja.

- Suosittelen ottamaan myös rohkeasti

yhteyttä kanttoriin, hän auttaa mielellään musiikin ja laulujen valinnassa. Menetyksen kohdatessa meidän ei tarvitse olla vahvoja - saamme luottaa siihen, että meitä tuetaan monin tavoin.

"Vanha merimies" pikahälytyksellä

Mitkä ovat erikoisimpia pyyntöjä, joita Hassiselle on ehdotettu hautajaisissa soitettavaksi?

- Eräiden hautajaisten alkuun oli kymmenen minuuttia. Omainen jakoi yllättäen saattoväelle *Vanha merimies muistelee* -laulun sanat ja kertoi sen olevan yhteislaulu. Vainaja oli nimittäin työskennellyt pitkään merillä. Minua oli unohdettu informoida, enkä tuntenut laulua ollenkaan. Pyysin omaista sakastiin laulamaan minulle sävelmää, jonka parhaani mukaan kirjoitin paperille ja soinnutin. Saatavaksi lauloi onneksi tukevasti, ja siitä selvitettiin.

Toinen erikoinen tilanne tuli vastaan, kun omainen saattoi hautaan vaimoiaan ja pyysi kanttoria soittamaan alkuun oman sukunsa tradition mukaan *Sä kasvoit neito kaunoinen*, mutta improvisoiden niin että kukaan ei sitä tunnistaisi. Omainen kun ei halunnut musiikkivalinnallaan halunnut loukata puolisonsa sukulaisia.

- Tein sävelmästä hitaan ja tunnelmaltaan mietiskelevän urkukappaleen.

"Kanttoreille tulee joskus yllättäviä pyyntöjä hautajaismusiikin suhteen. Moneinlaisesta on selvitty," kertoo Jukka Hassinen. KUVA: JANNE KÖNÖNEN

Hyveisiin kasvetaan vähitellen

Oma luonne ja temperamentti vaikuttavat, mitkä hyveet ihmisessä pääsevät kukoistamaan. Jos on saanut lahjakseen kärsimättömyyden, itseään voi kasvattaa, mutta täysin tyyneksi harva muuttuu. Antti Kylliäinen/Kirkko&kaupunki

Toni Launosella mittarissa sata kertaa Saapas-päivystystä

Palokkalainen Toni Launonen, 26, on toiminut seurakunnan erityisnuorisotyön Saapas-päivystäjänä sata kertaa. Päivystystunteja on kertynyt kaikkiaan 700. – Moni nuori kaipaa sekä kuuntelijaa että hyväksytyksi

tulemista. Päivystys on oiva tapa osoittaa huolenpitoa kadulla oleville nuorille. Olen saanut olla hyödyksi, työ on tuntunut tarpeelliselta ja mielekkäältä. Suositelen, sanoo Saapas-työn konkari Toni Launonen.

Vertti Ruodemäki säilyttelee näytelmän nenäkkäänä pirulaisena. Harjoituskuva Kuokkalan kirkosta. KUVA: HEIKKI IMPIÖ

”Ilveily on ihmisen perusluonne”

Pyhyys, vanha taide ja huumori kohtaavat, kun sydänkeskijalta kotoisin oleva ranskalainen näytelmä Pietari ja Ilveilijä saapuu Kuokkalan kirkkoon. Näytelmä yhdistää samassa keitoksessa lauluja ja draamaa. Eräs Pietari ja Ilveilijän näyttelijöistä on Vertti Ruodemäki.

- Mitä roolia näyttelet esityksessä?**
Näyttelen Pirulaista – pikkupirua.
- Miten innostuit mukaan?**
Teatteriyhdistys Kulissin kautta, kun tämän kesän erään esityksen jälkeen Tuija-Elina Lindström tuli juttelemaan ja kertoi tällaisesta produktiosta.
- Mitä projekti on sinulle antanut?**
Tämä prokkis on antanut minulle henkilökohtaisesti ainakin enemmän tietotaitoa aikuisten kanssa näyttelemiseen, kun tätä ennen olen näytellyt vain lasten ja nuorten kanssa.
Myös niinkin kuuluisan nimen kuin Jari Siljamäen kanssa työskenteleminen on ollut antoisa kokemus.
- Mitä yleensä harrastat? Muutakin kuin teatteria?**
Teatteri on minulle elämässä ainakin tällä hetkellä tärkein asia, mutta pidän myös lukemisesta ja harrastan elokuvia.
- Mikä elokuva on tehnyt vaikutuksen?**
Aki Kaurismäen ja Stanley Kubrickin elokuvilla on lämmin paikka sydämessäni, mutta ehdottomasti minuun eniten vaikut-

ti Richard Kellyn elokuva *Donnie Darko*.

- Pietari ja Ilveilijä on kuulemma rankka näytelmä. Onko se?**
Kyllä, jos keskiajan mittapuulla katsoo! Varmasti joku vetää herneen nenäänsä, kun näyttämöllä tapahtuu niinkin radikaaleja asioita kuin pyhä Pietari pelaamassa uhkapeliä.
- Mikä on Jyväskylässä parasta?**
Pulur.
- Oletko käynyt Ranskassa, josta näytelmä on lähtöisin?**
En, mutta haluaisin.
- Minne matkustaisit, jos saisit valita?**
Haluaisin matkustaa Kanadaan, koska pidän kanadalaisista maisemista, ja siitä, että siellä puhutaan ranskaa.
- Mitä mielestäsi on ilveily?**
Ilveily on elämästä nauttimista, viatonmuutta ja itsekkyyttä, mutta se on hyvän ja pahan toisella puolen, koska ilveily on ihmisen perusluonne.
- Ketä kuuluisaa hahmoa haluaisit näyttellä?**
Haluaisin näyttellä pääosaa elokuvassa, joka kertoisi Charley Chaplinin elämästä.
- Luetko tai oletko joskus lukenut Raamattua?**
Luin kun (rippi)koulussa oli pakko.
- Mitä aiot tehdä ”isona”?**
Olen ajatellut uraa teatteri- tai kirjallisuusalalla.

Pietari ja Ilveilijä kyseenalaistaa

Näytelmä marssittaa estradille kiertävän näyttelijäseurueen sekä Paholaisen ja pyhän Pietarin. Näytelmän on suomentanut Pekka Kivekäs. Se perustuu katolisen kirkon opetukseen, että kaikki ilveilijät, jonglöörit, kiertävät muskantit, säkkipillin soittajat jne. joutuvat ilman muuta helvettiin.

– Näytelmässä elämme 1200-luvun katolisisessa Euroopassa. Kiertävä näyttelijäseurue saapuu kylän kirkolle esittämään näytelmän *Pyhä Petrus ja Ilveilijä*. Seurueen ajatukset pelastuksesta ja kadotuksesta eivät taida täysin vastata kirkon oppeja, kuvaa ohjaaja Tuija Elina Lindström.

– Näytelmä on kuin letkautus Pietarin seuraajalle, paaville, siitä, miten paavin tulisi ajatella: kaikki ilveilijät suoraa päätä taivaan riemuun eikä suinkaan helvettiin, suomentaja Pekka Kivekäs sanoo.

Näytelmässä esiintyvä pyhä Denis on Ranskan kansallisyhymys, pyhä Dionysios, joka koki marttyyrikuoleman.

Ohjaus Tuija Elina Lindström, musiikki Yr Awen –yhtye joht. Pekka Toivanen, Kehittyvät laulajat, Kantaattikuoro, Dancing Birds ja Jubilate Deo –tanssiryhmät, laulusolisteja. Pääosassa Seppo Ojala (Pietari) ja Jari Siljamäki (Ilveilijä). Näytelmä on osa Maassa Taivaassa –tapahtumasarjaa.

Ensi-ilta on Kuokkalan kirkossa sunnuntaina 28.10. klo 16 ja 19. Seuraavat esitykset sunnuntaina 4.11. klo 16 ja 19. Liput 10 euroa kirkon ovelta. Yleisökenraali lauantaina 27.10. klo 18 (liput 5 euroa).

Pääkirjoitus

Vähän aikaa

Jos tämä päivä olisi viimeiseni, tahtoisin viettää sen perheeni kanssa. Pötköttelimme koko päivän sängyssä viere viere ja tuntisimme toistemme ihon lämmön. Kertoisimme toisillemme höpöjuttuja ja välillä lukisimme satuja. Ruuaksi laittaisin lasten lempiruokaa, spagettia ja jauhelihakastiketta. Suklaatakin söisimme, koska ilman herkkuja emme voisi olla. Luultavasti itkisimme ja nauraisimme.

Jos minulla olisi viikko aikaa, tahtoisin käydä vanhassa kotikylässäni. Ja oikeastaan kylästä viisi, tahtoisin päästä järvelle. Tahtoisin tuntea tuulen kasvoillani, hiuksillani. Tahtoisin nähdä tuttuakin tutummat maisemat vielä kerran. Onko järvi tyyni vai pärskivätkö vaahtopäät? Hengittäisin järven tuoksua keuhkoni täydeltä.

Jos minulle annettaisiin vuosi, en tiedä mitä tekisin. Ehkä kiukuttelisin aikani kohtaloa vastaan, raivoaisin ja kapinoisin. Kysyisin ”Miksi juuri minä?”, vaikka tietäisin, että vastaan tulisi toinen kysymys. ”Miksi en minä yhtä hyvin kuin joku muukin?” Ehkä masentuisin. Surisin itseni sekopäiseksi, kun tajuaisin, etten näkisi lasteni kasvavan aikuisiksi. Ehtisinkö vuoden aikana löytää itsestäni tyyneyden hyväksyä asia? Ehkä, ehkä en.

On vaikea tietää mitä tosi paikan tullen oikeasti tekisin, mitä oikeasti tahtoisin. Hautajaisten suunnittelu on sentään helpompaa. Toivoisin, että hautajaisissani olisi paljon musiikkia. Sukulaisia ei kuitenkaan kannattaisi laulattaa, sillä se on aika viheliäistä kuultavaa. Meidän sukuumme kun ei ole montaa laulutaitoista siunaantunut. Kukista pidän, mutta kukkalaitteiden perään en haikailisi. Punaiset ruusut ovat upeita sellaisenaan.

Lapsesta asti olen pelännyt elävältä hautaamista, joten toivoisin ehdottomasti, että minut tuhkataan. Tuhkan saisi antaa tuulen viettäväksi kotikylän järvellä. Tai vaikka ei oikeasti saisikaan, ripoteltaisiin silti. Pientä kapinahenkeä pitäisi olla loppuun asti.

Jyväskylässä marraskuun ajan vietettävä Maassa Taivaassa -tapahtuma herättää pohtimaan, mitä me oikeastaan ajattelemme kuolemasta. Onko se vain pelottava pakko vai liittyykö siihen myös jotain hyvää? Jos emme ainoastaan surisi sitä, mitä menetämme, huomaisimme ehkä sen, mitä olemme saaneet. Sen, mikä meille on tärkeää. On se sitten lapsen varpaiden lämpö, tyrskyävät vaahtopäät tutulla järvellä tai sormiin sulanut suklaa.

Marjo Rönkvist

25-vuotisjuhliansa viettävän Exit-yhtyeen konserttikiertue yltää Jyväskyläänkin

Exit juhlii kirkkokiertueella ja uudella albumilla. Molempien nimi on Päiväntasaaja. Kiertue pitää esillä Suomen Lähetysseuran Tasaus-kampanjaa. Konserttien valospektaakkeli korostaa kirkkojen rakenteita ja

arkkitehtuuria – kirkko esitellään kirjaimellisesti uudessa valossa. Exit oli Suomen ensimmäisiä yhtyeitä, joka yhdisti rockmusiikin ja kristillisen sanoman. Exit konsertoi Taulumäen kirkossa 17.11. klo 18.

Facebookissa nähdään

www.facebook.com/henkijaelama. Tule ja tykkää, keskustele ja kommentoi, anna meille juttuvinkkejä ja palautetta.

Elävä kynttilänliekki tuo valoa ja lohtua, mutta muistokynttilän voi sytyttää myös virtuaalisesti. Se on mahdollista www.sytytakynttila.fi -sivulla, jonka perusti psykologi Aapo Puskala vuonna 2001.

Sytytakynttila.fi -sivulla palaa kynttilöitä niin sytyttäjien omille läheisille, julkisuuden henkilöiden muistolle kuin lemmikeillekin. Median kertomat onnettomuudet, kuten tulipalot tai kolarit, näkyvät sivustolla kävijätulvana. KUVA: KAARINA HEISKANEN

Virtuaaliliekki lepattaa surun merkinä

Suru on löytänyt myös virtuaalimaailmaan. Muistosivulla tai -ryhmässä voi käväistä silloinkin, kun rakkaan hautapaikka on satojen kilometrien päässä. Virtuaaliantropologi ja kuolematutkija Anna Haverinen tekee virtuaalisuremisesta väitöskirjaa.

KAARINA HEISKANEN

Vainajalle voi perustaa muistomerkkisivun nettiin tai muistosivun sosiaaliseen mediaan. Sivuja perustetaan eniten surun alkuvaiheessa ja täyden ajan myötä. Sivuille lisätään muistolauseita ja muistoja vainajasta, linkitetään musiikkia ja laaditaan kuvagallerioita ja videokollaaseja.

– Leikekirjamainen prosessi auttaa jäsentämään menetystä ja hahmottamaan omaa itseä: kuka minä olen, kun tätä henkilöä ei enää ole, Anna Haverinen toteaa.

Rituaalisen suruprosessin tarve säilyy, mutta se muuttuu muotoaan. – Yksi haastateltavistani koki, että muistomerkkisivu korvaa hautapaikan. Hänen sisarensa oli tuhkattu, eikä hänellä ollut fyysistä paikkaa, jonne mennä, Haverinen sanoo.

Netti mahdollistaa sosiaalisuuden juuri silloin, kun surija kaipaavat lohdutusta. Netti ei kyseenalaista: taasko sinä laukkaat haudalla, eikö tuota muistelua voisi vähentää. Oma riskinsä on tosin siinä, että surija jumit-

tuu muistosivulle ja suru kroonistuu.

Tyypilliset nettisurijat ovat 16–40-vuotiaita, joille teknologia on tuttu tai joilla on kokemusta muistosivusta. Naisia on enemmän kuin miehiä. – Netistä löytyy hääblogeja ja kuvagallerioita lapsista. On ihan luontevaa, että on myös kuolemaan liittyviä sivuja, kirjoittaa yksi Haverisen haastattelema henkilö.

Nettisuuru herättää myös epäluuloja. Sosiaalista mediaa pidetään höpökanavana, jonne suru ei sovi. Haverisen mukaan mielikuva on väärä.

– Moni käyttää sosiaalista mediaa suhteiden ylläpitoon läheisten kanssa ja jakaa henkilökohtaisia asioita. Muistoryhmä on kätevä kanava koota ihmiset, jotka tuntevat vainajan.

Haverisen mukaan virtuaalisuus on tehnyt surusta yhteisöllisempää ja lisännyt empaattisuutta.

Hautajaisia netin roolipeleissä

Haverinen sukelsi virtuaalisurun maailmaan opiskellessaan Jyväskylässä etnologian laitoksella ja teki aiheesta gradun. Hän loi profilit sekä virtuaaliseen *World of the Warcraft* -peliin (WOW) että virtuaalimaailma *Second Life*en. Virtuaalipeleissä tehdään muistomerkkejä ja pidetään hautajaisia pelaajille, joita ei välttämättä ole oikeassa elämässä tavattu.

– Asetin itseni samalle viivalle muiden hahmojen kanssa ja kerroin tekäväni tutkimusta. Samalla peilasin

omia kokemuksiani itsetutkiskelun kautta, muun muassa isäni menetystä. Hän kuoli, kun olin kolmevuotias.

Yli 300 000 virtuaalikynttilää

Sosiaaliseen mediaan syntyy herkästi muistomerkkejä julkkiksille. Kun Kari Tapio kuoli, liittyi *RIP Kari Tapio* -facebook-ryhmään kymmeniä tuhansia. Enimmillään ryhmä koki yli 84 000 osanottajaa. Viestit toivottavat voimia muusikon perheelle tai kertovat tunteista, joita hänen kappaleensa herättävät.

Ensimmäiset suuret muistomerkkisivustot perustettiin 1990-luvun puolivälissä Yhdysvalloissa.

Suomen ensimmäisen yhteisen virtuaalisen muistelupaikan sytytakynttila.fi:n perusti psykologi Aapo Puskala kesäkuussa 2001. Nyt se lepattaa jo yli 300 000 kynttilän läm-

möllä. Päivittäin sivulle syttyy noin neljäsataa kynttilää.

”Rakkaalle isälle”, ”Kaikille nuorille, jotka lähditte täältä liian aikaisin”, lukee teksteissä. Sivusto opastaa, että jokaisen kynttilän aihe on sytyttäjälleen tärkeä; toisten kynttilöitä ei saa kommentoida.

Ensimmäinen kaikille avoin ja ilmainen muistomerkkisivusto muistopaikka.fi perustettiin vuonna 2009. Se vaatii kirjautumisen ja käyttäjätunnuksen. Palveluun voi perustaa muistopaikan, luoda sisältöä ja kutsua muita käyttäjiä. Fyysisen hautapaikan voi merkitä Googlen karttaan.

Kun facebook-profiili kuolee

Oma ongelmansa on se, miten sosiaalisessa mediassa voi kuolla – siis kuinka voi ajaa alas kuolleen henkilön profiilin. Haverisen mukaan kaik-

ki sosiaalisen median palvelut eivät ole miettineet tätä riittävästi.

Facebookissa toimii sivun memoriaalisointi. Henkilöä ei pysty enää hakemaan nimellä eikä järjestelmä muistuta kavereita kuolleen syntymäpäivistä. Facebookissa voi pitää yllä deaktivoitua profiilisivua, jonne ystävät käyvät vuosipäivänä kirjoittamassa. Läheiset voivat kirjoittaa sivulle: Vein kynttilöitä haudallesi, toivottavasti voit hyvin.

– Jokainen voi tehdä virtuaalisen testamentin. Kuoleman jälkeinen palvelu lähettää salasanat etukäteen sovitulle henkilölle. Facebookin ylläpidolle pitää lähettää lomake sekä kopio kuolintodistuksesta ja todistus salasanojen saajan sukulaisuudesta vainajaan, Haverinen kertoo.

Virtuaalisureminen aiheuttaa yksityisyyden ja julkisuuden rajankäyntiä. Muistosivuilla voidaan jakaa ajattelemattomasti henkilötietoja ja merkitä ihmisiä sukupuihin lupaa kysymättä.

Kaipausta, luottamuksella

KAARINA HEISKANEN

Lähinuori istuu vakavana tietokoneella. On kuulemma ircissä ja lukee muistosivustoa. Se on perustettu koulukaverille, puolittunut perheen pojalle, jonka kevarikyyti päättyi kohtaamiseen hirven kanssa. Sivun sisältö jää minulle salaisuudeksi, mutta myöhemmin lähinuori valaisee muistosivujen sisältöjä.

– Jos joku on kuollut niin yleensä joku kaveri perustaa muistoryhmän, ja aika monet liittyvät siihen. Siellä keskustellaan ja ihmiset laittavat omalle seinälleen muistolauseita ja biisejä.

Aikuiset saavat kirjoittaa komppariin, jos ovat nuoren vainajan lähipiiriä: sukulaisia tai kavereita.

Valitettavasti muistosivujen suoja ei ole vedenpitävä. Muutama vuosi sitten, kun traagisessa mökkipalossa

menehtyi monta nuorta, iltapäivälehdessä toimittaja urkki muistosivuilta nuorten tekstejä, joita julkaistiin lehdessä. Paljaiden ja suojaattomien surunilmaisujen näkeminen sensaatiolehdessä tuntui irvokkaalta. Nuoren eettinen ohje muistosivujen urkkijoille on selkeä.

– Mieltäsi miltä siitä itsestä tuntuisi, jos joku sen tuttu olisi kuollut ja lehdet alkaisi mässäillä sillä.

Kun kuolema istuu ol

Kuolemaa tuntuu olevan vaikea käsitellä edes läheisten kanssa, vaikka tietää sen olevan aivan lähellä. Kuoleva joutuu usein kantamaan läheisiään, vaikka sen tulisi olla päinvastoin, valokuvataiteilija Minna Havukainen pohtii. KUVA: SAMI SAAREN

Valokuvataiteilija Minna Havukaisen olemuksesta henkii levollisuus mutta myös surumielisyys. Siitä ei voi erehtyä. Kuolema on tehnyt viillon myös Havukaisen lähipiirissä ja kärsimys on tullut iholle läheisen vakavan sairastumisen myötä.

MARJA LEENA LUUKKONEN

Kärsimykset eivät kuitenkaan ole kivittäneet taiteilijaa vaan päinvastoin saaneet luovuuden liikkeelle. Syntyi idea Maassa Taivaassa -tapah-
tumasarjasta, jossa käsitellään monialaisesti kuolemaa ja surua, jotta ihmiset saisivat työkaluja oman surunsa käsittelemiseen.

Minna Havukainen on halunnut omassa taiteessaan tarttua aiheisiin, joista vaietaan tai jotka ovat jollakin tavalla tabuja. Siksi hän on työskennellyt myös vakavasti sairaiden ja kuolevien omaisten parissa ja hätkähtänyt

näkemäänsä.

- Kuolemaa tuntuu olevan vaikea käsitellä edes läheisten kanssa, vaikka tietää sen olevan aivan lähellä. Kun kuolema istuu olkapäälle, kuoleva joutuu joskus kantamaan läheisiään vaikka sen tulisi olla päinvastoin. Kuoleva jää usein yksin kysymyksineen, Havukainen on huomannut.

Kuoleman siedätyshoitoa

Havukainen kertoo saaneensa eräänlaista kuoleman siedätyshoitoa työnsä kautta. Siksi hän kokemuksensa perusteella uskaltaa sanoa, että jokaisen olisi hyvä tiedostaa, mitä oma kuolevaisuus tarkoittaa.

- Henkilökohtaisesti koen vapauttavana sen, etten elä ikuisesti, kulje samaa kehää. Minulle elämä on yhtä aikaa lyhyt ja pitkä, taiteilija hie-
man arvoituksellisesti toteaa.

Hän kertoo kohdanneensa kuoleman neljän vuoden ajan tavalla tai toisella päivittäin ja tar-

”Suomessa kuolee ihan oikeasti ihmisiä, joilla ei ole ketään, joka jäisi kaipaamaan. Kokemus oli pysähdyttävä.”

kastelleena sitä eri puolilta.

Patologioiden, pappien, hautausurakoitsijoiden, kukkakauppiaiden, tukkukaupan työntekijöiden sekä muiden alalta toimeentulonsa saavien näkökulma kuolemaan on selkiyttänyt omaa ajattelua.

- Heidän ammattitaitonsa kuoleman kohtaamisessa on huikea: löytyy hienotunteisuutta, näkemystä ja rinnalla kulkemista. Vainajasta huolehditaan Suomessa hyvin, melkein parem-

min kuin elävistä.

Esimerkiksi hän ottaa tiukan sääntelyn, joka koskee vainajan liikuttelua tai miten jokainen kuolintapaus tutkitaan.

Suremisen tavat

Surun ilmaisemisen tavat ovat kulttuurisidonnaisia ja niissä voi olla suuriakin eroja, jotka jakavat ihmisiä.

Keskeistä kuvataiteilija Havukaisen mukaan on kuitenkin se, että kuolema koetaan yhteisöllisenä asiana, vaikka tavat osoittaa surua, käydä katsomassa vainajaa ja myös hautajaisjärjestelyt vaihtelevat kulttuurista toiseen.

Mutta jos ihmisellä ei ole ketään, jää kuole-
makin vaille yhteisön reaktiota.

- Olen saanut yhdessä floristiikan opiskelijoiden kanssa osallistua sellaisen vainajan siunaustilaisuuteen, jolla ei ollut yhtään saattajaa. Meillä Suomessa kuolee ihan oikeasti ihmisiä,

kapäälle

”Riittää kun on läsnä ja lähellä. Muuhun ei pystykään, sillä toisen surua ei voi pois ottaa. On kuljettava aina surevan ehdoilla.”

Me emme välttämättä näe surun arvoa ja ajattelemme, että suremisen pitäisi olla nopeaa ja tehokasta.

joilla ei ole ketään, joka jäisi kaipaamaan. Kokemus oli pysähdyttävä.

Kuolema sotkee aikataulut

Havukainen kertoo huomanneensa, että surevan askelten tahti on erilainen ja että omien askelten sovittaminen niihin ei ilman vaivanäköä onnistu.

– Moni meistä käy kuoleman jälkeen tapaamassa omaisia kerran kukkapuskan kanssa omantuntonsa hiljentääkseen. Mutta kun kuolema alkaa sotkea aikataulumme, me väistämme. Oman arjen muuttaminen on vaikeaa. Me emme halua, että surun raskaus tarttuu meihin.

Tilanne on Havukaisen mukaan sama silloin kun joku lähipiirissä sairastuu vakavasti. Kanssaihmisille voi olla vaivalloista ottaa sairastunut osaksi oman elämänsä arkea ja sen rytmiä ja huomioida hänen muuttuneet tarpeensa. Kuinka monella meistä on voimaa

”Kun kuolema alkaa sotkea aikataulumme, me väistämme. Oman arjen muuttaminen on vaikeaa. Me emme halua, että surun raskaus tarttuu meihin.”

kulkea esimerkiksi syöpäsairaalan taistelussa mukana yli kaksi vuotta?

Ole läsnä ja lähellä!

Moni tuntee epävarmuutta siitä, miten surevan rinnalla pitäisi olla.

– Riittää kun on läsnä ja lähellä. Muuhun ei pystykään, sillä toisen surua ei voi pois ottaa.

Kynttilöitä kuvitteelliselle hautakummulle

MARJA LEENA LUUKKONEN

Valokuvataiteilija **Minna Havukainen** on työskennellyt surevien ja hautajaisia valmis-televien omaisten ja kuoleman parissa toimivien ammattilaisten kanssa ja sanoo ajan avartaneen näkemystään kuolemasta. Vieraan, kammottavankin, rinnalle on astunut lohtu, levollisuus ja oman kuoleman hyväksyminen.

– Jokainen sydämen lyönti rinnassani on yksi vähemmän. Kuolemassa ja syntymässä olemme ainakin jossakin määrin tasavertaisia ja toisia, Havukainen toteaa.

Havukaisen valokuvanäyttelyn avajaiset ovat 3.11. klo 11-18 Keski-Suomen museossa, Alvar Aallon katu 7. Näyttely on avoinna 3.11.2012-5.1.2013.

Exitus -näyttely on aiemmin ollut esillä Turussa (2009) ja Kuopiossa (2010).

Matka hautakummulle ja Muistotulimeri

Pyhäinpäivän päätteeksi Jyväskylän Kirkkopuistossa järjestetään yhteinen hiljenty-mishetki *Kuvitteellisen hautakummun* äärellä, muistokynttilöiden valossa.

Jämsän floristiopiskelijoiden sitomat kukkalaitteet viedään ja lasketaan hautakummulle noin kello 20, heti Kaupunginkirkossa pidettävän **Toni Edelmännin** konsertin jälkeen. Tilaisuudessa puhuu pastori **Heidi Watia**.

Kirkkopuiston hautakummun läheisyyteen on mahdollista pyhäinpäivänä laskea

hautakynttilöitä omien läheisten muistoksi. Kynttilöistä rakentuu kaikkien rakkaiden yhteinen Muistotulimeri. Hautakynttilöitä on pyhäinpäivänä saatavissa Keski-Suomen taidemuseosta sekä Kaupunginkirkolta.

Kuvitteellinen hautakumpu on esillä marraskuun ajan, ja sen läheisyyteen voi syyttää kynttilöitä pyhäinpäivän jälkeenkin. Kynttilälyhdyissä hautakummun ympärillä valot palavat koko kuoleman kuukauden ajan, adventtiin asti.

Hautakumpu ja Muistotulimeri ovat Minna Havukaisen Exitus-näyttelyyn kuuluvia yhteisöllisiä teoksia.

Toteutuksessa ovat avustaneet Jyväskylän seurakunnan hautaustoimi, SHT-tukku, Jämsän ammattiopisto (floristiopiskelijat), Kalevan kukkatukku sekä Viherlandia.

Tiina Osaran kuvia hautausmailta

Keski-Suomen museossa on samaan aikaan valokuvataiteilija **Tiina Osaran** teoksia eli kuvia hautausmailta sekä sanoja, jotka ovat jääneet leijumaan ilmaan kuoleman kohdatessa.

Taiteilija on lähestynyt surevia – läheisensä, omaisensa tai ystävänsä menettäneitä – pyytämällä heitä lähettämään hänelle ne sanat, jotka olisi halunnut sanoa tai ne kysymykset, jotka olisi halunnut kysyä. Näistä asioista koostuvat näyttelyn teokset. Näyttelypaikalla on myös postilaatikko kirjeille. Näyttelyyn on vapaa pääsy.

Exitus -näyttely on ollut esillä Turussa (2009) ja Kuopiossa (2010). Kuva Kuopiosta. KUVA: MIIKKA KIMINKI

Voi mennä hänen kotiinsa, viedä pullat ja keittää kahvia, kutsua kävelylle, käyttää koiran ulkona, tehdä mitä tahansa muuta käytännön askareita. Mutta on kuljettava aina surevan ehdoilla.

Minna Havukainen vinkkaa, että ystävät voivat olla tarvittaessa vuorotellen puolisonsa menettäneen luona yökylässä alkuvaiheen ajan. Ja jos sureva masentuu tai lamaantuu, voi hänelle käydä vaikka kaupassa, katsoa, että laskut on maksettu ja kysyä, mitä hän tarvitsee. Tässä piilee tietysti riski, että sureva kertoo tarpeistaan, jolloin me joudummekin antamaan hänelle omaa aikaamme.

– Me emme välttämättä näe surun arvoa ja merkitystä, ja ajattelemme siitä syystä, että suremisen pitäisi olla nopeaa ja tehokasta eikä se saisi näkyä.

Kuoleman käsittely taiteessa on laittanut Havukaisen prosessoimaan myös omaa kuolemaa keskivertoa enemmän.

– Onhan sitä jonkin verran tullut mietityksi. Äitinä tietysti toivoo, että lapset voisivat kasvaa

omaan kotiinsa asti, ennen kuin oma lähtö tulee.

Kuolemasta on helppo puhua teoreettisella tasolla, kun ei ole itse kuolemansairas. Tosipain tullen helppous katoaa.

– Olen Keski-Suomen museon näyttelyn valokuvissani pyrkinyt tavoittamaan omaisten näkökulman raskaan menetyksen hetkellä. Katsoja voi kokea, että me kaikki olemme kuolevaisia ja että elämä on tässä ja nyt. Näyttely on eräällä tavalla kahden rajan koskettelua.

Tapahutumakalenteri

Tarkemmat tiedot www.maassataivaassa.fi

Pyhäinpäivän hartaudet ja jumalanpalvelukset Jyväskylän seurakunnassa

Klo 10 Messu

Kaupunginkirkko
Palokan kirkko
Tikkakosken kirkko
Vaajakosken kirkko

Klo 11 Sanajumalanpalvelus

Kuokkalan kirkko

Klo 12 Messu

Lohikosken srk-keskus,

Klo 15 Hartaus

Mäntykankaan hautausmaan kappeli, Lahjaharjun hautausmaan kappeli, Vanhan hautausmaan kappeli, Autiokankaan hautausmaa

Klo 16 Iltakirkko

Halssilan srk-keskus,

Klo 16 Musiikkihartaus

Säynäsalon kirkko,
Klo 14-20 Avoimet ovet kirkossa

Klo 17 Messu

Keltinmäen kirkko

Klo 17 Iltakirkko

Korpilahden kappeli

Klo 18 Hartaus

Huhtasuon kirkko

Klo 18 Pyhäinpäivän vesper

Taulumäen kirkko, Musiikkina Juhani Haapasalon Pyhäinpäivän vesper.

Musiikkia pyhäinpäivän iltana Jyväskylän hautausmaiden kappeleissa

Pyhäinpäivänä Jyväskylän seurakunnan kappeleissa vietetään hartaushetkiä. Keskustan hautausmaiden siunauskappeleissa voi hautausmaalla vieraillessaan käydä kuuntelemaan pyhäinpäivän musiikkia puolen tunnin välein alkaen klo 16. Viimeinen musiikkihartaus alkaa klo 18. Musiikkihartaudet kestävät kerrallaan n. 15 minuuttia.

Vanha Hautausmaa

Klo 16 ja 16.30

Terhi Hassinen, huilu,
Jukka Hassinen, urut

Klo 17, 17.30, 18.

Eija-Liisa Väisänen, urut

Lahjaharjun hautausmaa

Klo 16 ja 16.30

Petri Tiusanen, urut
Jari Parviainen, laulu

Klo 17, 17.30, 18.

Petri Tiusanen, urut

Mäntykankaan hautausmaa

Klo 16, 16.30, 17, 17.30, 18

Elisa Hautamäki, urut

Anna Autio: Unohdetut & Historian hiljaiset -arkistokuvasarja, Galleria Variantti (Viitaniementie 13)

3.11.2012-6.1.2013. Galleria on avoinna to-su klo 12-17. Galleria Variantin näyttelyt järjestävät Luovan valokuvauksen keskus ja Kauko Sorjosen säätiö. Galleria Variantissa on esillä valokuva- taiteilija Anna Aution Unohdetut-teossarja sekä Luovan valokuvauksen keskuksen korpilahtelaisen Pauli Pukkalan kokoelmasta kuolemaa käsittelevistä kuvista kokoama Historian hiljaiset -arkistokuvasarja.

Autio on teossarjassaan Unohdetut kerännyt muistoja ja muistojen jäänteitä hautausmailta eri puolella Eurooppaa. Historian hiljaiset -arkistokuvasarjaan valitut kuvat käsittelevät myös kuolemaa. Pauli Pukkala oli mukana niin arjessa kuin juhlassakin, ja laajasti lähitienoona tuntevana hän tallensi myös tilanteita, jotka liittyvät elämän päättymiseen. Vapaa pääsy.

Leena Impiön kirjan julkistamistilaisuus klo 11.30 Vanha pappila (Vapaudenk. 26)
Leena Impiön Toisella rannalla - Askelia surussa -kirjan julkistustilaisuus. Kahvit, kirjailijan ja kustantajan puheenvuorot, papin tervehdys.

Elokuva: Kuoleman kasvat klo 15-17 Keski-Suomen museon auditorio (Alvar Aallon katu 7)
Järjestää Keski-Suomen elokuvakeskus ry. Kiti Luostarisen elokuva Kuoleman kasvat katselee kuolemaa saattokodissa elävien potilaiden silmin. Tietoisuus kuolemasta antaa uusia merkityksiä sekä kuolemalle että eletylle elämälle. Ohjaaja käsittelee dokumentissaan samalla myös omaa kuolevaisuuttaan. Elokuvan ohjaaja Kiti Luostarinen on paikalla näytöksessä kertomassa elokuvan tekemisen vaiheista ja ihmisten kohtaamisesta. Kuoleman kasvat | Kiti Luostarinen | Suomi 2002 | 52 min | K7. Vapaa pääsy.

Gabriel Fauré: Requiem klo 18 Vaajakosken kirkossa (Kirkkotie 11)
Vaajakosken kirkkokuoro ja soitinyhtye, johtaa Liisa Partanen. Solistina Kalle Kinnunen, basso. Vapaa pääsy, vapaaehtoinen ohjelmamaksu 5 e.

Toni Edelmännin konsertti Hän, jota rakastin klo 19 Kaupunginkirkko (Kirkkopuisto)
Maassa Taivaassa -tapahtumaa varten Edelmänn on säveltänyt oman kokonaisuuden pianolla säestettyjä lauluja. Ohjelmiston kesto on noin yksi tunti. Laulujen sanoitukset on koottu runoista. Vapaa pääsy.

Muita Maassa Taivaassa -tapahtumia

Mysterinäytelmä Pietari ja Ilveilijä 28.10. klo 16 ja 19 Kuokkalan kirkko (Syöttäjänk. 4)
Pietari ja Ilveilijä on keskiaikainen mysterinäytelmä Ranskasta. Tekstin, myös laulujen sanat, on ruotsin kielestä suomentanut ja suomeksi runoillut Pekka Kivekäs. Näytelmässä on musiikkia mm. Piaa Cantiones -laulukokoelmasta ja Carmina Buranas-ta. Vanhan musiikin osaavina taitureina näytelmässä esiintyy Pekka Toivasen valmentama ja johtama yhtye Yr Awen. Liput 10 e.

Lasten kuvataidenäytely "Lian pienissä kengissä" 29.10.-17.11. Jyväskylän kaupunginkirjasto, lastenosasto 2. krs.
Samaan aikaan kirjastolle on koottu kirjanäyttely kuolemaan, suruun ja näihin teemoihin liittyvistä kirjoista.

Kuoleman ja surun käsittely lapsen kanssa ti 30.10. klo 18-19.30 Jyväskylän kaupunginkirjasto (Vapaudenkatu 39-41)
Esitellään kuolemaa ja surua käsittelevää lastenkirjallisuutta. Kirjallisuuden lisäksi tutustutaan käytännön menetelmiin, joiden kautta kuolemaa ja surua voi käsitellä lapsen kanssa. Ennakoilmoittautuminen toimisto@nuoretlesket.fi. Vapaa pääsy.

Meksikolainen kuolleiden päivän kattaus ke 31.10. klo 18 Monikulttuurikeskus Gloria (Matarankatu 6)
Altari pystytetään kuolleiden kunniaksi ja niitä rakennetaan Meksikossa koteihin, kouluihin, virastoihin – kaikkialle. Altarille asetellaan aina tiettyjä elementtejä (esim. pääkallo, kukkia, hedelmiä...) Altarilla on myös siinä muisteltaville kuolleille tärkeitä esineitä sekä heidän lempiruokiaan ja -juomiaan. Gloriaan rakennettavalle alttarille voi jokainen kävijä tuoda kuvia itselle tai yhteisölle tärkeitä kuolleista. Altari on nähtävillä 30.11. saakka.

Äkkigalleria 1.11.-4.11.2012 klo 13-19. Avajaiset ke 1.10. klo 17-19.
Äkkigallerian seitsemästä näyttely luo taiteellisen katseen kuolemaan ja sen maanpäällisiin tulkintoihin. Näyttelyyn osallistuu kymmenen taiteilijaa eri puolilta maailmaa tuoden mukanaan oman tulkintansa meitä kaikkia koskettavaan aiheeseen. Ja kuten kuolema yllättää meidät, niin Äkkigallerian näyttelypaikkakin ilmestyy katukuvaan loka-marraskuun vaihteessa. Lisätietoja tulevasta näyttelypaikasta ja ajankohdasta osoitteessa akkigalleria.blogspot.com, maassataivaassa.fi. Vapaa pääsy.

Mozart: Requiem 31.10. klo 19 Taulumäen kirkko (Lohikoskentie 2)
Jyväskylä Sinfonia, kapellimestari Alberto Hold-Garrido, Jyväskylän Musica-kuoro (valm. Pekka Kostiainen),

Pyhäinpäivän muita tapahtumia 3.11.2012

Exitus – Minna Havukaisen valokuvanäyttelyn avajaiset ja SanatON – Tiina Osaran valokuvanäyttelyn avajaiset klo 11-18 Keski-Suomen museo (Alvar Aallon katu 7)
Näyttelyt on avoinna 3.11.2012-6.1.2013. Valokuvataiteilija Minna Havukainen on työskennellyt surevien ja hautajaisia valmistelevien omaisten ja kuoleman parissa toimivien ammattilaisten kanssa. Hän sanoo ajan avartaneen näkemystään kuolemasta. Vieraan, kammottavankin, rinnalle on astunut lohtu, levollisuus ja oman kuoleman hyväksyminen. Valokuvataiteilija Tiina Osaran teokset ovat kuvia hautausmailta sekä sanoja, jotka ovat jääneet leijumaan ilmaan kuoleman kohdatessa. Taiteilija on lähestynyt surevia – läheisensä, omaisensa tai ystävänsä menettäneitä – pyytämällä heitä lähettämään hänelle ne sanat, jotka olisi halunnut sanoa tai ne kysymykset, jotka olisi halunnut kysyä. Näistä asioista koostuvat näyttelyn teokset. Näyttelypaikalla on myös postilaatikko kirjeille. Vapaa pääsy.

Matka hautakummulle 3.11. klo 20.15 Kirkkopuisto
Toni Edelmännin konsertin päätyttyä Kaupunginkirkossa lasketaan puutarhuriopiskelijoiden sitomat kukkalaitteet kuvitteelliselle hautakummulle Kaupunginkirkon pihaan, jonne ne jäävät marraskuun loppuun saakka. Ohjelmahetki. Hautakumpu on Minna Havukaisen tilainstallaatio. Kaupunkilaisilla on mahdollisuus laskea kynttilöitä kuvitteellisen hautakummun ympärille, näin rakentuu yhteinen muistotulimeri.

Niina Vatanen: Harmaa päiväkirja Juhana Moisander, Kristiina Karsten: Puutarhassa – videoinstallaatio Galleria Ratamo (Veturitallinkatu 6)
Näyttely on avoinna 3.11.-9.12.2012. Galleria on avoinna ti-su klo 11-18. Niina Vatanen käsittelee Harmaa päiväkirja -sarjassa läheisen ihmisen menettämistä, poissaoloa ja kuolemaa. Juhana Moisanderin ja Kristiina Karstenin Puutarhassa-teos (2009) perustuu Hugo Simbergin maalauksen Kuoleman Puutarhassa. Teos koostuu videoprojisoinnista ja kukka-asetelmista. Vapaa pääsy.

Äänestä kokemusta valtuustoon!

MARKKU HEINONEN

Psykologi, eläkeläinen. Vaajakoski

379

Hyvä terveydenhuolto kaikille kuntalaisille.

Taajamien ääni kuuluviin!

Kristillisdemokraatit
ARVOISTASI POLITIIKKAA.

Juhlan Paikka
Pito- ja Juhlapalvelu
PUNAINEN PIRTTI KY
Ilmarisenkatu 20, 40100 Jyväskylä
p. (014) 378 1802 www.punainenpirtti.fi

ILMAINEN NEUVO OY:n
Oikeudellinen puhelinpalvelu
0600 30 6060
Puhelun hinta 2,95 € min + pvm/mpm
www.ilmainenneuvo.fi

www.kotimaa24.fi

Maksaja: Ehdokas itse

Vastuullisia päätöksiä -
sisulla ja sydämellä

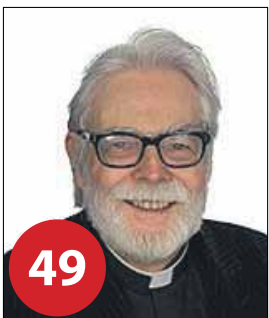
Pipsa Wilhelms

204

KOKOOMUS

Kristillistä näkemystä kaupungin hallintoon

Kaupungin ja seurakunnan yhteistyötä vahvistettava

49

Tapio Lampinen
dosentti, pastori,
kirkkoneuvoston jäsen,
ILRS:n johtok. jäsen

102

Tuulikki Väliniemi
kirkkovaltuuston vpj,
srk:n johtoryhmän jäsen,
kirkolliskokousedustaja

Keski-Suomen kristillisten sosialidemokraattien yhdistys

Suomen Pipliaseura 1812-2012 • www.piplia.fi • markkinoiden laajin raamattuvalikoima

USKOMATON PIPLIA

LÄPPÄKIRJA
Piplia pikkuisille

Avaa 48 luukkaa ja ylläty!
Hauska lukukokemus alle kouluikäisille. 15 €

LIPPAKIRJA

Psalmin innoitusta taskukokoisessa kirjassa, jossa teksti on ainutlaatuisesti sivuittain. 10 €

RAAMATTU

Tyylikäs, keskikokoinen Raamattu sisältää apokryfikirjat. Juhlavuoden hinta. 8,50 €

Tilaukset: myynti@piplia.fi
puh. 010 838 6520

voimasanoja 200 VUOTTA • PIPLIA

PL 54 | 00241 HELSINKI | www.piplia.fi | www.raamattuvuosi2012.fi | www.pipliakauppa.fi

Vihreät De Gröna

Pentti Huttunen

261

Nimeni on Pentti Huttunen. Olen 67-vuotias valtiotieteen maisteri ja asun vaimoni kanssa Väinölässä.

Vihreän liiton jäsen ja kunnallisvaaliehdokas olen sen takia, että kannatan **tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta** kuin myös **yksilön vapautta ja vastuuta**. **Luonnonsuojelu on minulle tärkeä asia.**

Ehdokkaaksi asettumiseeni vaikutti myös se, että olen toiminut **14 vuotta kunnanjohtajana, 7 vuotta elinkeinoasiamiehenä ja 4 vuotta sivistystoimenjohtajana.**

Miksipä en hyödyntäisi näistä tehtävistä saamaani kokemusta myös valtuutettuna.

Maksaja: Pentti Huttunen

Puh. 0400 682 603 • pentti.huttunen@pp1.inet.fi
www.penttihuttunen.fi.kotisivukone.com

Pintaa syvennämältä.

Tervetuloa magneettikuvaukseen, mammografiaan ja rintavastaanotolle Sepänskadulle.

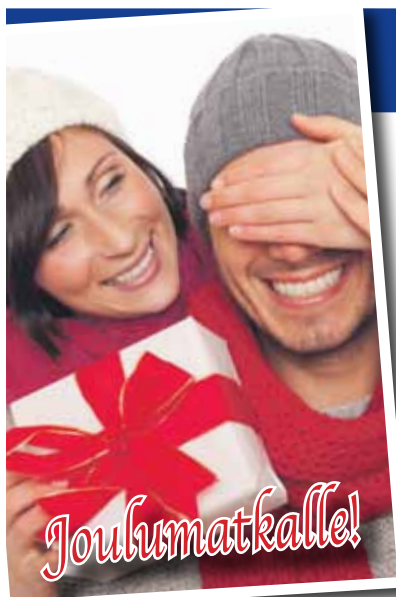
Taina Usenius
Syöpätautien erikoislääkäri

Jussi-Pekka Usenius
Radiologian erikoislääkäri

JYVÄSKYLÄN
Magneettikuvaus

Sepänskatu 14, Jyväskylä | p. 040 771 3222 | www.jklmagneetti.fi

Joulumatkalle!

TALLINNAAN

JOULU TALLINNASSA

Valitse itsellesi sopiva matkan pituus ja nauti joulun tunnelmasta Tallinnassa.

3 pv : lähtö 24.12.
4 pv : lähtö 23.12.
5 pv : lähtö 23.12.

alk/hlö Metropol***/ Central***

3 pv **99€**
4 pv **124€**
5 pv **144€**

Valittavanasi on useita hotelleja sekä hotellimatka joulullallisella!

BALTIAAN

JOULU KYLPYLÄSSÄ

Tallinna, Haapsalu, Saaremaa, Pärnu, Laulasmaa tai Rakvere

5 pv su 23. - to 27.12.

alk/hlö/Pärnu **179€**

JOULUKSI RIIKAAN

5 pv, 23.-27.12.

alk/hlö bussi/laiva **229€**

Hinta sis. laivamatkat, kuljetukset Tallinna-Riika, hotellimajoitus 2hh aamiaisiin.

VIHULAN KARTANOJOULU

4 pv, 23.-26.12.

alk/hlö **249€**

Hinta sis. laivamatkat, kuljetukset Tallinna-Vihula, majoitus 2hh aamiaisiin, joulullallinen.

RISTEILYLLE

TUKHOLMAAN SILJALLA

3 pv, 24.-26.12.

alk/hlö/B-lk (ClubOne-kortilla) **174€**

Hinta sis. risteily, aamiaisen, 2xbuffet, brunssi.

TALLINNAAN BALTIC PRINCESSILLÄ

3 pv, 24.-26.12.

alk/hlö/B4 (ClubOne-kortilla) **38€**

EUROOPPAAN

VILNA, 4 pv

23.12. (lento)

509€

BRATISLAVA, 4 pv

23.12. (lento)

899€

BUDAPEST, 4 pv

23.12. (lento)

899€

GARMISCH-PARTENKIRCHEN SAKSA, 4 pv

23.12. (lento)

999€

BARCELONA, 5 pv

23.12. (lento)

1049€

Hinnat sis. lennot Helsingistä, hotellimajoitus 2 hh, kuljetukset ja ateriat matkaohjelman mukaan.
www.matkapaajat.fi/joulu/eurooppa

Kysy edullisia liityntäkuljetuksia satamaan risteilyille ja Baltian matkoille. Lennot Helsingistä. Kaikki joulumatkamme matkapaajat.fi/joulu

MATKAPOJAT
JYVÄSKYLÄ, Puistokatu 2/Kolmikulma • jyvaskyla@matkapaajat.fi

Myyntipalvelu: 010 2323 200
ma-ke 8-19, to-pe 8-17, su 10-14.30

Puhelut 8,21 snt/puh + 2snt/min /matkapuhelimesta + 14,9 snt/min.
Palvelumaksu 0€/netistä varattaessa, muutoin 10€ • Hinnat ovat alk-hintoja /hlö • Alk-hintaa ei kaikilla lähdöillä. KUVI4808/04/MJMvu SMAL 109395

VARAA 24h:
matkapaajat.fi
-palvelumaksu 0€

Partiolaisilla nenäkästä menoa Nenäpäivänä

Suomen Partiolaiset ovat tänä vuonna mukana Nenäpäivässä. Myös jyväskyläläiset tempaisevat Nenäpäivänä.

SATU SALO-JOUPPILA

Jyväskylässä kaksi Nenäpäivään liittyvää tempausta: Nenäkirppis sunnuntaina 4.11. ja Nenätys keskiviikkona 7.11. Molempien tapahtumien järjestelyissä on mukana vapaaehtoisia partiolaisia.

Nenäkirppis järjestetään Keskus-seurakuntatalon yläaulassa sunnuntaina 4.11. klo 12-16. Myyntipöydän hinta on 5 euroa, ja myynti-

pöytien maksuista tullut tuotto lahjoitetaan Nenäpäivä-keräykseen. Tapahtumassa voit siis samalla sekä tukea Nenäpäivän kohteita että kierrättää!

Kirkkopuistossa järjestetään Nenäpäivään liittyvä tempaus 7.11. alkaen klo 16.30. Sateen sattuessa tapahtuma on kauppa-keskus Forumissa.

Tempauksen ohjelmassa on nenäaiheista kisailua, nenäjumppaa ja lopuksi nenätetään Kirkkopuistossa päivystävä Minna Canthin patas.

Partiolaiset haastavat sinutkin mukaan Nenäpäivän pöljäilyyn. Jokainen voi osallistua, päivien tapahtumia ideoimassa ollut partiolainen Kaisa Huttunen innostaa.

Nenäpäivänä kerätään varoja maailman köyhimmissä oloissa elävien lasten hyväksi ja yllätetään suomalaisia hauskaan varainkeruuseen.

Kampanja huipentuu Yle TV2:lla järjestettävään Nenäpäivä-show'hun, joka järjestetään perjantaina 9.11. Nenäpäivän järjestää Ylen Hyvä Säätiö.

Partiolaiset tempaisevat eri puolilla Suomea. Jyväskylässä tempaistaan marraskuun alussa kirppiksellä ja Nenätöksellä. KUVA: LAURI KOUVO

PALOKAN KULTTUURIVIIKKO

Pe 9.11. KLO 19 -23 **YÖKAHVILA KIRKOSSA.** Palokan alue-seurakunta ja Jyväskylän kaupunki/nuorisopalvelut/Palokan nuorisotila

La 10.11. klo 13 **KULTTUURIVIIKON AVAJAISET** aluekirjastossa, Pauliina Holm. Mikko Mäkinen, harmonikka. Kuvaesitys: Vanhaa ja uutta Palokkaa.

Su 11.11. klo 10 **KANSANLAULUKIRKKO KIRKOSSA** Musiikki: Kuokkalan Peli-mannit.

Su 11.11. klo 15 **ISÄNPÄIVÄN PERHEKIRKKO** kirkossa.

Ma 12.11. klo 18 **RUNON JA LAULUN ILTA.** Tiukka -lauluryhmä ja Mirjami Asikainen, lausunta, Palokan Pelimannitalolla. Järj. Palokan alue-seurakunta.

Ti 13.11. klo 18 **LAPSEN SURU.** Luento lapsen surun kohtaamisesta läheisen kuoleman jälkeen. kirkossa. Mynttinen, Salonen ja Romar. Lastenhoito. Ilm. 9.11. mennessä puh. 040 5609910. Järj. Palokan alue-seurakunta.

Ke 14.11. klo 18 **TONI EDELMANNIN KONSERTTI** Hän jota rakastin kirkossa. Vapaaeht. ohjelmamaksu 7 e. Järj. Palokan alue-seurakunta.

Ke 14.11. klo 13-19 **ASKARRELLAAN KORTTEJA** nuorisotila Nuorkkarilla. Tied. Tarja Turunen p. 050 3819573. Järj. Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut.

Ke 14.11. **PALOKAN KOU- LUKESKUKSEN AVAJAISET** klo 16-18 Kahvitarjoilu ja mahdollisuus kiertelyyn koulu-keskuksessa, klo 18 avajaisjuhla Liikuntasalissa. Järj. Palokan koulu ja aluekirjasto sekä Jyväskylän kansalaisopisto.

To 15.11. klo 9.30 -10.30 **UR- KUTUOKIO** Jari Parviainen. Kirkossa, vapaa pääsy. Järj. Palokan alue-seurakunta

To 15.11. klo 18 **JUKKA SALMISEN KONSERTTI LAPSI- LLE** kirkossa. Vapaa pääsy. Järj. Palokan alue-seurakunta.

To 15.11. klo 19-22 **PALOKA-ROCK** Home Junior, lämpöreiniä RockAll-kuoro ja koulun bändikisan voittaja. Palokan koulun ruokalassa Liput 2 e ovelta klo 18.30 alkaen. Järj. Palokan koulu Mukana kaupungin nuorisopalvelut/Palokan nuorisotila, MLL:n Palokan paikallisyhdistys ja Lions Club Palokka/Wilmat

Pe 16.11. klo 14-18 **TULE TAPAAMAAN PALOKKA- SEURAN EDUSTAJIA** kirjasto-oon.

Pe 16.11. klo 18 **LOISKIS- ORKESTERIN KOKO PERHEEN KONSERTTI** Koulu-keskuksen ruokalassa. Liput 5 e, sylivauvat ilmaiseksi. Mehu sisältyy hintaan. Ennakkko: Loiskis ry puh. 040 5399 459, loiskis@loiskis.fi.

La 17.11. klo 9-13 **PALOKAN KOULUN AVOIMET OVET**, koulupäivä. Mahdollisuus tutustua koulun toimintaan Mika Lehtosen luento klo 12.15-13 koulukeskuksessa.

Su 18.11. klo 19 **KONSERTTI** Kuulakkaiden laulujen ilta, Leena Liimatainen, laulu ja Eliisa Suni, piano kirkossa. Vapaaehtoinen ohjelmamaksu 7 e. Järj. Palokan alue-seurakunta.

VIERAILUT Ti 13.11. klo 9.30 **Musiikkikoulun nuorten solistien matinea** Haukkamäen päiväkodissa To 15.11. klo 18.30 **Palokan viihdelaulajat ja Kihveliorkesteri** Musti musisoivat Sari Eirtola-Loukolan ja Jyrki Loukolan johdolla Ritoniityn palvelukodissa Järj. kansalaisopisto.

NÄYTTELYT Jyväskylän 175-vuotisjuhlanäyttely *Eletty eilinen* Palokan aluekirjastossa.

12-15.11. **AVOIMET OVET JYVÄSKYLÄN KANSALAISSOPISTOSSA** Palokan koulukeskuksessa

Kulttuuriviikon järjestävät: Palokan alue-seurakunta, Palokka-Seura, Jyväskylän kansalaisopisto, Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut, Jyväskylän kaupunginkirjasto/Palokan aluekirjasto www.palokka.fi

Jalkahoidot, hieronnat ja lahjakortit
Hierontapiste Iisopista,
Liisa Nipuli
Kauppakatu 28 A 54
050 362 27 44

HIEROJA - KUPPARI
JALKOJEN HOIDON AMMATTI-
TUTKINNON SUORITTANUT
Sirkku Lahtinen
Väinönkatu 7 A 4
Puh. 615 220, 0400-647 547

Terhi Pulli
Sydämen asialla

• KYKY KUUNNELLA
• TAHTO TEHDÄ
• TAITO TOIMIA

www.terhipulli.fi
(Kokoomus - Jyväskylä)

Ilmoitusmarkkinointi
Jaana Mehtälä p. 020 754 2309
jaana.mehtala@kotimaa.fi
KOTIMAA-YHTIÖT

LAKIASIANTOIMISTO
VARATUOMARI
RIITTA KIVELÄ
p. 0500 545 689, 014 645 234
Kauppakatu 2 D, 2. krs 40100 Jyväskylä
laki.riitta@kolumbus.fi
www.kivelä.fi
• perunkirjoitukset • kaupat
• lahjat • testamentit ym. lakiasianne
• palvelua myös kotikäynteinä

TURVALLISUUDEN TEKIJÄT

Kestävän kehityksen perusta: 2 Moos. 20:1-17

Juhani Starczewski
lastentarhanopettaja
www.elisanet.fi/juhani.starczewski

Kristillisdemokraatit

Koulutusviikonloput katu- ja festarityöhön.
9.11.-11.11.2012 Sarpatin leirimaja Tikkakoski
7.12.- 9.12.2012 Mutasen leirikeskus, Korpilahti
18.01.-20.1.2013 Koivuniemen leirikeskus, Vaajakoski.
Nettisaapakoulutus:
7.12-9.12.2012 Mutasen leirikeskus, Korpilahti
2.-3.2.2013 Vesalan leirikeskus, Jyväskylä.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset erityisnuorisotyönohjaaja Petri Grönholm p. 040 509 8060 petri.gronholm@evl.fi www.saapas.fi www.saapasjkl.net

Ehdolla valtuustoon
Marika Visakorpi
kihlakunnansyyttäjä, varatuomari,
kaupunginvaltuutettu, kaupunginhallituksen jäsen
Tavattavissa lauantaina
kävelykadulla
TURVALLISUUDEN
TEKIJÄT

Hautaus - kukkapalvelu
Nooa

Läbelläsi hautajaisjärjestelyissä
Kauppakatu 12 JYVÄSKYLÄ, p. 014-614998, 040-487 6027
www.hautauspalvelunooa.fi
AVOINNA ma-pe 9-18.00, la 9-13, myös sopimuksen mukaan
Kukkapisteestämme
kauniit leikkokukat
ja kukka-asetelmat!

Kristillisen talk shown juontaja Laura Siltala haluaa mennä sinne, missä ihmiset ovat. KUVA: HELI MARKKUNEN

Lauran talk show ja kolme ärrää

Innostuneen vastaanoton saanut Ilta Lauran kanssa -talk show saa Ravintola Shakerissa innoituksensa Halloweenista.

HELI MARKKUNEN

Tulevaisuuden kauhuskenaarioista ja oman elämän kauhukokemuksista keskustelevat biologi **Lennart Saari**, toimittaja **Kirsi-Klaudia Kangas** ja pastori **Jarmo Sormunen**. Mukana menossa on myös DJ Tiskijoni sekä Jyväskylän Kristillinen tanssikoulu.

- Illan tarkoituksena ei ole pelotella ketään, vaan sinne saa tulla turvallisella mielellä. Illan aikana puhutaan kauhusta ja peloista, mutta pidetään esillä myös toivon sanomaa Jeesuksesta, talk shown juontaja Laura Siltala sanoo.

Jyväskylässä kolmatta kertaa järjestettävän talk shown perusidea muotoutui **Laura Siltalan** mielessä vuonna 2008.

- Mietin, miten voisin viedä evankeliumia eteenpäin jollain uudella tavalla. Idea tästä talk showsta on

vastaus rukoukseeni. Alusta asti iltoja on järjestetty baareissa eli siellä, missä monet ihmiset ovat.

Ilta Lauran kanssa -talk show sai suuren suosion Turun Linnateatterissa kolmen vuoden aikana. Siltalan muutettua perheineen Jyväskylään uudesta kotikaupungista löytyi asiaa innostunut vapaaehtoistiimi.

- Kesäkuussa järjestetty pilotti-ilta osoitti, että Jyväskylässäkin on kiinnostusta formaatille.

Talk shown pohjalla on kristilliset arvot, jotka näkyvät muun muassa

avoimena ja vieraita kunnioittavana asenteena. Illoissa käsitellään viihteen keinoin ajankohtaisia ja koskettavia teemoja.

Yleensä Lauran jututettavana on kaksi tai kolme vierasta.

- Pyrin siihen, että vieraat toisivat esille erilaisia näkökulmia, jotta keskusteluista muodostuisi kattava katsaus illan aiheeseen.

Mahdollisuuksien mukaan illan kulkua elävöitetään musiikin lisäksi erilaisilla interaktiivisilla pikkujutuilla. Ohjelmallisen osuuden päättää ar-

monpaikka. Siinä joku henkilö kertoo, mitä armo hänelle merkitsee. Aiemmin ilmaisukeinoina on nähty muun muassa draamaa ja breakdancea.

- Rakennamme iltoja kolmen R:n varassa, joita ovat rukous, rohkeus ja rakkaus. Toivon, että ihmiset voisivat viihtyä noissa illoissa ja saada sieltä mukaansa ajateltavaa.

Ilta Lauran kanssa 31.10 Ravintola Shakerissa (Yliopistonkatu 38). Liput 10/8 euroa ovelta. K 18. DJ Tiskijoni aloittaa klo 18, talk show alkaa klo 18.30. www.iltalaurankanssa.fi

ihmettelijä

JANNE KÖNÖNEN

Olen **Päivi Hihnala**, 28. Työskentelelen kirjakustannusalalla. Nautin työssäni eniten siitä, että siihen sisältyy paljon luovuutta sekä mahdollisuus viestiä tärkeitä asioita. Varhaisimmat lapsuusmuistoni liittyvät kirjastoon. Kotona luettiin ja keskusteltiin paljon. Se on jäänyt tavaksi elää. Nautin kirjaan sukeltamisesta ja perimmäisyyksiä hivelevistä keskusteluista, joissa totisuus ja huumori seikkailevat sulassa sovussa.

Nauran kun vain vähänkin on aiheita, sillä elämä on kuitenkin aika vakava juttu. Joskus on vaikeaa löytää konsensusta ääripäiden välille. Ollako huolissaan kaikesta vai ollako mistään huolehtimatta? Ilmasto muuttuu, eikä vain maapallon, vaan myös ihmiskunnan. En ole varma, uskonko vanhoihin hyviin aikoihin, mutta siitä olen melko varma, että ihmiset kokevat yhä kasvavaa irrallisuutta ja epätoisuutta ihmisenä olemisesta.

Matkustan työssäni paljon junalla ja se on mitä oivallista aikaa tarkkailla kanssaihminen touhuja. Välillä huvittelen ajatuksella, mitä tapahtuisi, jos kaikki elektroniset laitteet hävisivät ja ihmisten pitäisi pärjätä parin tunnin matka ilman minkäänlaista vektointia. Riittäisivätkö seuraksi vaihtuvat maisemat tai toinen ihminen? Entä omat ajatukset? Milloin nykyihminen ehtii pohtimaan mistä elämässä oikeastaan on kyse?

Kenties ylikehittyneen eläytymiskyyni vuoksi minun on joskus vaikeaa lukea tai kuulla surullisista elämäntilanteista. Kuitenkin ne myös kiinnostavat. Ne muistuttavat, että jokainen päivä on ihme, jokainen hengenveto on ihme, kaikki on ihmettä. Ja armoa. Meidän pitäisi oppia varjelemaan aistejamme, jotta emme kadottaisi kykyämme haukkua henkeä tähtitaivasta katsellessa tai herkkyyttämme liikuttua ensilumesta. Ei suinkaan ole klišeä vaan mitä syvällisin tosiasia, että elämän onni on pienissä asioissa. Va-

kavasti sairaiden kanssa työskentelevä äitini on todennut, että usein terveyden vaarantuessa moni toivoo vain, että pääsisi kotiin ja kaikki olisi ihan tavallista. Yritän kysyä itseltäni yhä useammin, että mitä aineellista oikeastaan tarvitsen. Toivon onnellisuuteni ankuroituvan entistä vähemmän tavaroihin.

Planeettamme epävarmoissa olosuhteissa minua kannattelee tieto siitä, että kaikki ei ole tässä. Raamatussa eräs kohta on mietityttänyt minua viime aikoina. Siinä Jeesus sanoo: "Minun isäni tekee työtään taukoamatta, ja niin teen myös minä." Meillä on kaikkivaltias Jumala, jonka sympatia ja rakkaus kohdistuu pieneen ihmiseen. Tieto on pyörryttävä. Sellaista asiaa en halua torjua tai jättää huomiotta elämässäni.

Taulumäen iltamessuista on muodostunut tärkeä osa viikkoa. Siellä voi pysähtyä ja vakuuttua yhä uudestaan, että saan pitää kiinni Jeesuksen viitanliepeestä. Se riittää, ja se on kaikki.

Päivi Hihnala haluaa säilyttää ihmettelevän elämänasenteen. KUVA: JUSSI HÄKKINEN